ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

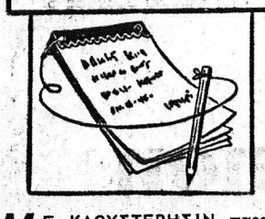

ΜΕ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΙΝ παραθέτω μερικὲς πληροφορίες τοῦ κ. Σωτηρίου Φάσσα, ἐπιτίμου ἐπιθεωρητοῦ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, γιὰ τὸ ἑορταστικὸν ἑπταήμερον, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι τελείως «ληξιπρόθεσμες».

Πρόκειται γιὰ ἔθιμα τῶν ἀκριτικῶν χωρῶν τῆς Μακεδονίας. Τὸ πρωὶ τῶν Θεοφανείων, ἀμέσως μετὰ τὴν τελετὴ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων, ξεκινοῦν οἱ χωρικοὶ μὲ τὰ «γκιγούμια» τους (δοχεῖα) νὰ πάρουν νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι, τὸ ἁγιασμένο μὲ τὴν βάπτισι τοῦ Σταυροῦ. Δὲν ὑπάρχουν, βλέπετε, δεξαμενὲς σὲ κάθε χωριό. Στὸ «γκιγούμι» ἔχουν δεμένη σὲ κόκκινη κλωστὴ τὸ νόμισμα ποὺ βρῆκε ὁ τυχερὸς στὴν βασιλόπιττα, τὴν νύκτα πρὸς τὴν Πρωτοχρονιά. Τὸ δοχεῖο, τὸ μεταφέρουν στὸ σπίτι καὶ ἀπὸ τὸ νερὸ αὐτὸ πίνουν λίγο ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας καὶ ραντίζουν τὸ σπίτι καὶ τὰ ζῶα γιὰ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Σὲ ὅλα χωριά, ὁ τυχερὸς, τὴν ἑπομένη τῆς πρωτοχρονιᾶς θὰ πᾶη στὴ βρύση νὰ φέρη νερὸ χωρὶς νὰ μιλήση κανένα στὸ δρόμο, τὸ λεγόμενο καμίλητο, βουδὲ νερό. Τότε θὰ φέση μαζί του καὶ μιὰ μικρὴ πέτρα σκληρὰ καὶ τοποθετώντας τὴν δέμλα στὸ τζάκι τοῦ σπιτιοῦ δίνατοι σὰν τὴν πέτρα καὶ ὅπως εὐχεται νὰ εἶναι ὅλοι ὑγιεῖς καὶ πρέχει τὸ νερὸ νὰ τρέχη τὸ εἰσόδημα. Ρίχνοντας ἀλάτι στὴ φωτιὰ εὐχεται νὰ σκάσουν οἱ ἐχθροὶ καὶ καθήμενος διπλοπόδι εὐχεται νὰ γεννήσουν οἱ κλάσσες πολλὰ κλωσόπουλα καὶ ἄλλες τέλος εὐχὲς ἀνάλογα μὲ τὴ σύνθεσι τῆς οἰκογενείας. (εἶναι ὁ λεγόμενος ποδιακός). Ἀκόμη οἱ ἄνδρες τρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των γιὰ τὸν ἐκλησιασμὸ βάζουν στὴν τσέπη τους ἕνα ρόδι κι' ἐπιτρέφοντες στὸ σπίτι τὸ ρετουν στὸ πλακόστρωτο γιὰ νὰ σπάση, πιστεύοντας ὅτι ὅσα περισσότερα κομμάτια γίνεται τὸ ρόδι, τόσο μεγαλύτερη θὰ εἶναι ἡ ἀσοδεία τῆς νέας χρονιᾶς.

⁂

ΣΚΕΤΙΚΩΣ με τὴν βασιλόπιττα ὑπάρχει τὸ ἔθιμον ὅταν τοποθετοῦν τὰ φλάς, τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, τοποθετοῦν ἀνάμεσά τους τὰ ἑξῆς ἀντικείμενα ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὸ κάθενα χωριστὰ κάτι ἀπὸ τὴν περιουσία τῆς οἰκογενείας. 1) Τὸ νόμισμα, τὸ χρῆμα τῆς οἰκογενείας. 2) Κερεμίδι μικρό, τὸ σπίτι. 3) Δύο τεμάχια ἄχυρο, τὸ ζευγάρι τῶν βοδιῶν. 4) Λίγους σπόρους σιταριοῦ, τὴν ἐσοδεία. 5) Λίγους σπόρους καλαμποκιοῦ, τὶς κάττες. Τὰ βράδυ τῆς παραμονῆς ὅλα τὰ παντρεμένα ἀδέλφια συγκεντρώνονται στὸ σπίτι τοῦ μεγαλυτέρου ἀδελφοῦ, ἐφ' ὅσον λείπει ὁ πατέρας καὶ κάθονται σὲ στρωμένο καὶ στολισμένο τραπέζι, μὲ τὴ βασιλόπιττα, πλοῦτο φαγητό, γλυκά, κρασὶ καὶ μὲ τὸ πορτοφόλι τοῦ νοικοκύρη ἐπάνω γεμάτο χρήματα καὶ μὲ ὅλα τὰ χρυσὰ ἀντικείμενα τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας ψάλλοντας τὸ τροπάριον τοῦ Ἅι—Βασίλη ἢ τῆς Γεννήσεως θυμιατίζει τὸ εἰκόνισμα τρῶτα καὶ κατόπιν τὰ τραπέζι καὶ ὅλο τὸ σπίτι. Ἔπειτα κόβει τὴ βασιλόπιττα σὲ κομμάτια. Πρῶτα γιὰ τὸ Χριστό, τὸν Ἅι—Βασίλη, τὸ σπίτι, τὸ ἐπάγγελμα του καὶ ὕστερα γιὰ ὅλα τὰ μέλη. Ὅποιος θὰ εὕρη τὸν «παρᾶ» (τὸ νόμισμα) εἶναι ὁ τυχερὸς τῆς χρονιᾶς καὶ αὐτὸς ὅπως εἴπαμε, θὰ μεταφέρη τὸ «γκιγούμι» μὲ τὸ ἁγιασμένο νερό.

⁂

Η ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΑ τῆς Πρωτοχρονιᾶς στὸν ἀκριτικὸ βορρᾶ συνίσταται στὸ ὅτι ἑορτάζεται καὶ μὲ... καρναβαλικὲς ἐκδηλώσεις. Αὐτὰ τὰ Πρωτοχρονιάτικα καρναβάλια, τὰ λένε «πουγκατσάρια» ἢ «μπουμπουσάρια». Οἱ νεαροί, ἄγαμοι, ἔγγαμοι καὶ μεσήλικες ἀκόμη ντύνονται τὴν λεβέντικη ἑλληνικὴ φορεσιά, φουστανέλλα τσαπρὴ φουντωτή, μὲ τ' ἀργυρκέντητα τσαμπρᾶζια, μὲ φουντωτὲς καλτσοδέτες καὶ φουντωτὰ τσαρούχια, μὲ μεταξωτὸ μανδήλι στὴ μέση καὶ φούντα πλούσια στὴ σκούφια τοῦ κεφαλιοῦ καὶ κρατῶν τας σπάθα (γιαταγάνι) ἀτὸ τὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, προγονικὸ κειμήλιο, συγκεντρώνονται πρωΐ—πρωΐ στὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας. Μαζί τους ἔρχεται καὶ ὁ κουδουνᾶς μὲ προσωπίδα καὶ κρεμασμένα μουδούνια βροντάρα γιδοπροβάτων στοὺς ὤμους καὶ στὴ μέση. Ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλοι, ἕνας ντυμένος σὰν ἀρκοῦδα μὲ ἀρκουδιάρη, ἄλλος σὲ καμήλα μὲ καμηλιέρη καὶ ἄλλοι μὲ παν'φηλα κοπέλλα (πιερότοι). Ὅταν συγκεντρωθοῦν ὅλοι ὁ ἀρχηγὸς των μὲ μικρὴ ὁμάδα φουστανελάδων εἰσέρχονται στὴν ἐκκλησία. ἀνάβουν κεριὰ καὶ προσεύχονται ἐξ ὀνόματος ὅλων. Μετά, στήνουν χορὸ μὲ σιγανὸ παίξιμο τῆς ὁμάδος τῶν λαϊκῶν ὀργανοπαικτῶν, γιὰ νὰ μὴ διαταράξουν τὸ ἐκκλησίασμα καὶ τότε, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ξεκινοῦν γιὰ τὸ γειτονικὸ χωριὰ γιὰ ἀντοπόδοσι ἐπισκέψεως τῶν φουστανελάδων του καὶ μεγαλύτερες χρηματικὲς εἰσπράξεις.

Τὶς μεσημβρινὲς ὧρες ἐπιστρέφουν στὸ χωριὸ κι' ἐπισκέπτονται ὅλα τὰ σπίτια ἕνα—ἕνα τραγουδώντας τὰ Ἅγιο—Βασιλιάτικα λαϊκὰ τραγούδια καὶ κατελήγουν καὶ βάλε τὸ χεράκι σου στὴν ἀργυρή σου τσέπη. Ἂν ἔχης γρόσια δόσμετα, φλωριὰ μὴν τὰ λυπᾶσαι. Κι' ἂν ἔχης καὶ μονόγροσα πέρνα τὰ παλικάρια. Κέρματα ἀφέντη μ' κέρματα... κλπ.». Τέλος, συγκεντρώνονται οἱ φουστανελάδες στὸ μεσχώρι καὶ στήνουν χορὸ περιτριγυρισμένοι ἀπ' ὅλους τοὺς χωριανοὺς, μικροὺς καὶ μεγάλους. Τὰ λαϊκὰ ὄργανα συνεχῶς παίζουν καὶ οἱ λεβέντικοι ἑλληνοὶ λαϊκοὶ χοροὶ ἐξακολουθοῦν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ ἀρχηγὸς μετ' ἀντιπροσώπων του φουστανελάδων, μετρᾶ τὶς εἰσπράξεις καὶ τὶς παραδίδει στὸν πρόεδρο τοῦ χωριοῦ γιὰ ἀγαθοεργὸ σκοπό, ἀπαραλλάκτως τῆς ἐκκλησίας.

⁂

ΑΠΟ αὐτὸ συνάγεται ὅτι τὸ ὅλον ἔθιμον εἶναι Διονυσιακόν. Ἀλλὰ δὲν μᾶς παίρνει σήμερα ὁ χῶρος...

Ο ΣΥΜΠΟΛΙΤΗΣ

ΗΜΕΡΟΝΥΚΤΙΑ

ΤΡΙΤΗ
4
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Παρῆλθον 4 ἡμέραι
Ὑπολείπονται 361
Σελήνη 14 ἡμερῶν
Ἀνατολὴ 7.42'
Δύσις 5.19'
Σύνοξις 70 ἀποστόλων, Θεοκτίστου ὁσίου

Η ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ
— ο —
Ἰδιοκτήτης
ΑΝΝΑ ΧΡ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Βησσαρίωνος 4, Ἀθῆναι
— ο —
Ἐκδότης—Διευθυντής
ΧΡΙΣΤΟΣ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
Τσαμαδοῦ 47
— ο —
Ἀρχισυντάκτης
ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ
Φιλοποίμενος 18
— ο —
Προϊστάμενος Γραφείων—Τυπογραφείων
ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
Φιλικῶν 2

Χρονικὸν

4η ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

1541. Κατόπιν τῶν τελευταίων τοπικῶν ἐπιτυχιῶν εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον οἱ Ἕλληνικαὶ γραμμαὶ προωθήθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κλεισούρας, ὅπου ὁ ἐχθρὸς ἔσχε μεγάλας ζημίας.

1941. Ἀπέθανεν ὁ διάσημος Γάλλος φιλόσοφος Ἐρρίκος Μπέργσον.

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ.

Ὁ Ὅσιος οὗτος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὸ 763. Φίλος τῶν ἀδελφῶν Θεοφάνους καὶ Θεοδώρου τῶν Γραπτῶν, ὅταν οὗτοι τὸ πρῶτον ἀνέβηκαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἦλθε καὶ αὐτὸς μαζί των, διὰ νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν του ὑπὲρ τῶν ἁγίων Εἰκόνων. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως Λέων ὁ Ε', διέταξε τὸν περιορισμόν του ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔπειτα δὲ τὸν ἐξώρισεν εἰς κάποιον μοναστήριον.

Ὅταν ἐπὶ τῆς εὐσεβοῦς βασιλίσσης Θεοδώρας, τῷ 842, ἐπατριάρχευε Μεθόδιος ὁ Α', διώρισε συγκελλόν του, τὸν Μιχαὴλ τὸν Ἱεροσολυμίτην, ὅστις εἶχεν ἀποποιηθῆ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐκηρύχθη ἡ ἑορτὴ τῆς Ὀρθοδοξίας. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεθοδίου, τὸν διαδέχθη ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος, ὁ ὁποῖος ἀπεφάσισε νὰ ἀποστείλῃ τὸν Μιχαὴλ τὸν Ἱεροσολυμίτην, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Ρώμην. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ἀπεβίωσε καὶ ἐκλήθη ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων νὰ ἀναλάβῃ τὸν θρόνον. Ὁ Μιχαὴλ ἐπανῆλθε ἐκ τῆς Ρώμης